

# Критерії ефективності захисту адміністративним судом прав та інтересів особи від порушень з боку суб'єкта владних повноважень

Автор: Берназюк Ян

Організація: Верховний Суд

Видання: Конституціоналіст · 2021

Дата публікації: 2024-08-29

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/kryterii-efektyvnosti-zakhystu-administratyvny-m-sudom-prav-ta-interesi-v-osoby-vid-porushen-z-boku-sub-iekta-vladnykh-povnovazhen/>

## Відомості про матеріал

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

Підготовка суддів окружних адміністративних судів

(1-5 листопада 2021 року)

ТЕМА:

Ян БЕРНАЗЮК,

суддя Верховного Суду, д.ю.н., професор

5 листопада 2021 року

## Матеріал 2

- Питання «ефективності» судового захисту безпосередньо пов'язано з такими складними питаннями права як:
- дискреція суб'єкта владних повноважень
- дискреція (розсуд) суду (ст. 245 КАС України)
- доступ до суду (ст. 6 Конвенції)
- способи захисту (можливість захисту «на майбутнє»)
- предмет, підстави та правові підстави позову
- вихід суду за межі позовних вимог
- межі касаційного перегляду

## Матеріал 3

- строки (тривалість судового процесу)
- захист суспільних інтересів
- якість судового рішення
- виконання судового рішення
- рівність та змагальність судового процесу
- принцип «суд знає закон»
- принцип процесуальної економії

- відступ від позиції Верховного Суду
- розподіл влад (система стримувань і противаг)
- Питання «ефективності» судового захисту безпосередньо пов'язано з такими складними питаннями права як:

## Матеріал 4

- Ефективний судовий процес відповідає таким характеристикам як практичний, дієвий, а також оперативний та якісний (баланс між цими двома вимогами)
- Ефективний захист означає, що потрібний результат досягається без необхідності повторних судових чи інших процедур
- Неефективний означає формальний

## Матеріал 5

- Ефективним також має бути саме судове рішення
- Ця вимога напряду пов'язана із завершальним етапом правосуддя, а саме, виконанням судового рішення (ефективність повинна бути зорієнтована на «виконуваність» рішення суду)

## Матеріал 6

- Вимога ефективності стоїть в одному ряді з вимогою справедливості, які, за певних умов можуть конкурувати між собою
- Ефективність має дві площини: практична і правова, які також, за певних умов можуть конкурувати (дотримуючись принципу верховенства права, варто враховувати «обмежувальний» принцип законності)

## Матеріал 7

- Суду в межах розгляду конкретної справи, досить часто, перед прийняттям рішення потрібно узгоджувати два аспекти: що позивач вважає є ефективним для захисту його порушеного права (охоронюваного інтересу) та що знаходиться у компетенції суду
- Суд діє не автономно, а разом із законодавчою та виконавчою гілкою влади, які приймають власні рішення (обов'язкові до виконання), а також володіють гарантованою Конституцією України власною незалежністю та компетентністю

## Матеріал 8

- Суду необхідно захистити порушене право (охоронюваний інтерес) позивача:
- (1) оперативно (2) ефективно але (3) у межах закону та (4) не на шкоду іншим особам (суспільним інтересам)
- Якщо (3) або (4) не дозволяють досягнути (2), суд має розглядати питання щодо можливості справедливого відшкодування (компенсації шкоди)

## Матеріал 9

- Вимога щодо ефективності не обмежується правосуддям, оскільки стосується також діяльності всіх суб'єктів владних повноважень
- Ефективність як вимога може бути застосована до:
- функціонування суду (судової системи)

- функціонування влади (органів державної влади та органів місцевого самоврядування) в цілому
- проведення судового процесу у конкретній справі
- діяльності органів, що забезпечують виконання судового рішення

## Матеріал 10

- Ефективність вимагає від адміністративного суду проявляти активність, за загальним правилом, сприяти стороні (позивачу), зокрема, допомагати із визначенням правових підстав позову, а також із збором доказів
- Це, у свою чергу, може:
- порушувати конституційні принципи рівності та змагальності,
- викликати сумнів з точки зору дотримання принципу законності,
- ускладнювати необхідність враховувати суспільні інтереси

## Матеріал 11

- Втручання суду в дискрецію конкретного суб'єкта владних повноважень – це виняток (підміна суб'єкта владних повноважень, визнання його «неспроможності» або явної некомпетентності тощо)
- Виникає питання щодо винесення окремої ухвали

## Висновки

- Найскладніше питання для суду: яке рішення прийняти у випадку встановлення протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень:
- зобов'язати повторно розглянути, зокрема, подану особою заяву
- зобов'язати повторно її розглянути з урахуванням висновків суду
- зобов'язати суб'єкта прийняти конкретне рішення
- встановити чи не встановити судовий контроль

## Матеріал 13

- За змістом частини другої статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
- Відповідно до частин першої та третьої статті 124 Основного Закону України правосуддя в Україні здійснюють виключно суди;
- юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення.
- Конституція України

## Матеріал 14

- З метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди (частина четверта статті 125 Конституції України).
- Конституція України

## Матеріал 15

- За юридичною позицією КСУ право на судовий захист як вид державного захисту прав і свобод людини і громадянина передбачає і конкретні гарантії ефективного поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя;
- відсутність такої можливості обмежує це право, яке за змістом частини другої статті 64 Конституції України не може бути обмежено навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану (абзац п'ятнадцятий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 7 травня 2002 року № 8-рп/2002).
- Рішення Конституційного Суду України

## Матеріал 16

- Правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах (абзац десятий пункту 9 мотивувальної частини Рішення від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003).
- Рішення Конституційного Суду України

## Матеріал 17

- КСУ у рішенні від 23 листопада 2018 року № 10-р/2018, виснував, що відповідно до принципу верховенства права держава має запровадити таку процедуру апеляційного перегляду справ, яка забезпечувала б ефективність права на судовий захист на цій стадії судового провадження, зокрема давала б можливість відновлювати порушені права і свободи та максимально запобігати негативним індивідуальним наслідкам можливої судової помилки.
- Рішення Конституційного Суду України

## Матеріал 18

- Відповідно до статей 1, 3 Конституції України та принципів бюджетної системи (стаття 7 Бюджетного кодексу України) держава не може довільно відмовлятися від взятих на себе фінансових зобов'язань, передбачених законами, іншими нормативно-правовими актами, а повинна діяти ефективно і відповідально в межах чинного бюджетного законодавства (абзаци другий, третій підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини Рішення КСУ від 27.11.2008 у справі № 26-рп/2008).
- Рішення Конституційного Суду України

## Матеріал 19

- Гарантією недопущення узурпації державної влади є, зокрема, закріплені Конституцією України принципи здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (частина перша статті 6) та положення, згідно з яким органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19) (абзац перший пункту 2 мотивувальної частини Рішенні КСУ у справі про фінансування судів від 24 червня 1999 року № 6-рп/99).
- Рішення Конституційного Суду України

## Матеріал 20

- Згідно із зобов'язаннями, які взяті відповідно до статей 4, 6 та 14 Угоди про «Асоціацію між Україною та Європейським Союзом», Україна, серед іншого, прагне зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та доброго врядування; забезпечує стабільність і дієвість демократичних інституцій, гарантує права людини і основоположні свободи, а також зміцнення судової влади та підвищення її ефективності.

## Матеріал 21

- Загальною декларацією прав людини 1948 року передбачено, що кожна людина має право на ефективне поновлення в правах компетентними національними судами у випадках порушення її основних прав, наданих їй конституцією або законом (стаття 8).
- Загальна декларація прав людини

## Матеріал 22

- Право на ефективний засіб захисту закріплено також у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права
- Стаття 3. Кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується, зокрема, забезпечити всякій особі, права і свободи якої, визнані в цьому Пакті, порушено, ефективний засіб правового захисту, навіть коли це порушення було вчинене особами, що діяли як особи офіційні
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права

## Матеріал 23

- Таке право також закріплене у Конвенції про захист прав людини та основних свобод
- Стаття 13 «Право на ефективний засіб юридичного захисту»
- Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.
- Конвенція про захист прав людини та основних свобод

## Матеріал 24

- Частиною другою статті 6 КАС України передбачено, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики ЄСПЛ.
- Закон України «Про судоустрій і статус суддів» встановлює, що правосуддя в Україні здійснюється на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів та спрямоване на забезпечення права кожного на справедливий суд.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 25

- Відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують як джерело права при розгляді справ положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, а також практику ЄСПЛ та Європейської комісії з прав людини.

## Матеріал 26

- ЄСПЛ у своїх численних рішеннях сформував сталу практику оцінки ефективності засобу юридичного захисту. Засіб юридичного захисту, якого вимагає стаття 13, має бути «ефективним» як з практичної, так і з правової точки зору, тобто таким, що запобігає стверджуваному порушенню чи його повторенню в подальшому, або забезпечує адекватне відшкодування за те чи інше порушення, яке вже відбулося.
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 27

- Навіть якщо якийсь окремий засіб юридичного захисту сам по собі не задовольняє вимоги статті 13, задоволення її вимог може забезпечуватися за допомогою сукупності засобів юридичного захисту, передбачених національним законодавством (рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», заява № 40450/04, пункт 64).
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 28

- Засіб юридичного захисту має бути «ефективним» в теорії права та на практиці, зокрема, в тому сенсі, що можливість його використання не може бути невиправдано ускладнена діями або бездіяльністю органів влади держави-відповідача (рішення у справі «Аксой проти Туреччини» (Aksoy v. Turkey), заява № 21987/93, пункт 95).
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 29

- При оцінці ефективності необхідно враховувати не тільки формальні засоби правового захисту, а й загальний правовий і політичний контекст, в якому вони діють, й особисті обставини заявника (рішення у справі «Джорджевич проти Хорватії» (Djordjevic v Croatia), заява № 41526/10, пункт 101; рішення у справі «Ван Остервійк проти Бельгії» (Van Oosterwijck v Belgium), заява № 7654/76, пункти 36-40).
- Отже, ефективність засобу захисту оцінюється не абстрактно, а з урахуванням обставин конкретної справи та ситуації, в якій опинився позивач після порушення.
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 30

- У пункті 50 рішення у справі «Чуйкіна проти України» (заява № 28924/04) ЄСПЛ зазначив, що порушення судового провадження саме по собі не задовольняє усіх вимог пункту 1 статті 6 Конвенції. Ціль Конвенції - гарантувати права, які є практичними та ефективними, а не теоретичними або ілюзорними.
- Право на доступ до суду включає в себе не лише право ініціювати провадження, а й право отримати «вирішення» спору судом. Воно було б ілюзорним, якби національна правова система Договірної держави дозволяла особі подати до суду цивільний позов без гарантії того, що справу буде вирішено остаточним рішенням в судовому провадженні.
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 31

- Для пункту 1 статті 6 Конвенції було б неможливо детально описувати процесуальні гарантії, які надаються сторонам у судовому процесі - провадженні, яке є справедливим, публічним та швидким, не гарантувавши сторонам того, що їхні цивільні спори будуть остаточно вирішені (див. рішення у справах «Мултіплекс проти Хорватії» (Multiplex v. Croatia), заява № 58112/00, пункт 45 та «Кутіч проти Хорватії» (Kutic v. Croatia), заява № 48778/99, пункт 25).
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Матеріал 32

- Конвенція покликана гарантувати не теоретичні або примарні права, а права, які є практичними і ефективними. Це особливо стосується права на доступ до суду, зважаючи на помітне місце, відведене у демократичному суспільстві праву на справедливий суд (див. рішення у справах «Ейрі проти Ірландії», п. 24, та «Гарсія Манібардо проти Іспанії», заява № 38695/97, п. 43).
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Висновки

- У справі «Совтрансавто проти України» (заява № 48553/99) ЄСПЛ дійшов висновку, що обов'язок ефективного здійснення захисту прав державою передбачає також позитивний обов'язок держави гарантувати ефективне та справедливе вирішення в національних судах будь-яких спорів між приватними особами, у тому числі й спорів, пов'язаних із захистом інтересів акціонера, спрямованих на задоволення його легітимного прагнення щодо отримання правомірної вигоди від його корпоративних прав.
- Рішення Європейського суду з прав людини

## Висновки

- 53. Будь-який припис, що міститься в судовому рішенні або виданий на його підставі, повинен бути викладений чітко й недвозначною мовою так, щоб його можна було ввести в дію або, коли йдеться про припис зробити або сплатити щось чи навпаки, виконати.
- ВИСНОВОК № 11 (2008) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Висновки

- 54. Згідно з тлумаченням ЄСПЛ право на справедливий суд, зафіксоване в статті 6 Конвенції, означає не лише те, що судові рішення повинні бути ухвалені в розумні строки, а й те, що воно повинно бути, коли це доречно, таким, яке можна ефективно виконати на користь сторони, яка виграла справу.
- Справді, Конвенція не передбачає теоретичного захисту прав людини, а має на меті гарантувати максимальну ефективність такого захисту.
- ВИСНОВОК № 11 (2008) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Висновки

- 55. Відповідно, такий припис повинен мати такі основні характеристики:
- (i) Перш за все, він повинен, коли це доречно, бути сформульований таким чином, щоб його можна було втілити в життя: це означає, що рішення повинно містити резолютивну частину, в якій було б чітко, без будь-якої можливості невизначеності або непорозуміння, викладено покарання, обов'язки чи приписи, ухвалені судом.
- ВИСНОВОК № 11 (2008) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Висновки

- Нечітке рішення, яке можна тлумачити по-різному, підриває ефективність та надійність судового процесу.
- (ii) Припис також повинен бути таким, щоб його можна було ввести в дію в рамках відповідної системи виконання: це — шлях до його ефективного виконання.
- ВИСНОВОК № 11 (2008) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Висновки

- 56. Якісний припис (у некримінальній справі) може виявитися даремним за відсутності простої й ефективної процедури його виконання.

- Важливо, щоб ця процедура контролювалася суддями, які мають можливість вирішити всі проблеми, що виникають у процесі виконання рішення, за допомогою ефективних процедур, які не повинні призводити до необґрунтованих витрат сторін.
- ВИСНОВОК № 11 (2008) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ЯКОСТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Матеріал 39

- метою прийняття яких було, зокрема, визначено необхідність підтримання в людях віру в адміністративну і судову системи для цього повинні виконуватися як рішення адміністративних органів, що накладають обов'язки на приватних осіб, так і судові рішення в сфері адміністративного права, що визнають права приватних осіб;
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № REC (2003) 16 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ «ПРО ВИКОНАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ РІШЕНЬ І СУДОВИХ РІШЕНЬ В ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»,

## Матеріал 40

- діяльність адміністративних органів передбачає, що рішення цих органів ефективно виконуються приватними особами
- ефективність правосуддя вимагає виконання судових рішень у галузі адміністративного права, зокрема, коли вони ухвалені щодо адміністративних органів
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № REC (2003) 16 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ «ПРО ВИКОНАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ РІШЕНЬ І СУДОВИХ РІШЕНЬ В ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»,

## Матеріал 41

- Резолюція № 3 (2001), яка прийнята на 24-ій конференції європейських міністрів юстиції «загальні підходи і засоби досягнення ефективного виконання судових рішень», яка враховує положення попередньої Резолюції № 1 (2000) «Про відправлення правосуддя в XXI столітті».
- РЕЗОЛЮЦІЯ № 3 (2001), ПРИЙНЯТА НА 24-ІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІНІСТРІВ ЮСТИЦІЇ «ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ І ЗАСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Матеріал 42

- Стаття 6. Заходи щодо підвищення ефективності процедур оскарження
- РЕКОМЕНДАЦІЇ R (95) 5 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ «ЩОДО ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ТА ПОЛІПШЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ І ПРОЦЕДУР ОСКАРЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ АБО КОМЕРЦІЙНИХ СПРАВАХ

## Матеріал 43

- Для забезпечення швидких і ефективних слухань по скаргам державам слід розглянути можливість прийняття деяких або всіх нижчеперелічених заходів:
- а) відмовитися від використання послуг більшого числа суддів, ніж це необхідно для розгляду справ. Один суддя міг би використовуватися, наприклад, для розгляду деяких або всіх наступних питань: процесуальних клопотань, коли про це просять сторони, термінових справ.
- РЕКОМЕНДАЦІЇ R (95) 5 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ «ЩОДО ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ТА ПОЛІПШЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ І ПРОЦЕДУР ОСКАРЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ АБО КОМЕРЦІЙНИХ СПРАВАХ

## Матеріал 44

- f) ввести вимогу про суворе дотримання сторонами граничних строків і передбачити санкції за їх недотримання, наприклад в вигляді накладення штрафу, відхилення скарги або відмови від розгляду питання, щодо якого діє граничний термін;
- k) сприяти використанню послуг кваліфікованих адвокатів, які виступають від імені сторін в суді.
- РЕКОМЕНДАЦІЇ R (95) 5 КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ ДЕРЖАВАМ-ЧЛЕНАМ «ЩОДО ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ТА ПОЛІПШЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ І ПРОЦЕДУР ОСКАРЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ АБО КОМЕРЦІЙНИХ СПРАВАХ

## Матеріал 45

- Рекомендує урядам держав-членів ужити всіх необхідних заходів або зробити їх більш ефективними з тим, щоб піднести роль як кожного окремого судді, так і всього суддівського корпусу в цілому, та зміцнити їхню незалежність і дієвість, зокрема, через застосування, принципів, зокрема, принципу III «Відповідні умови праці».
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № (94) 12 «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА РОЛЬ СУДДІВ», ЯКІ УХВАЛЕНІ КОМІТЕТОМ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ НА 518 ЗАСІДАННІ ЗАСТУПНИКІВ МІНІСТРІВ

## Матеріал 46

- Для створення відповідних умов праці, які дозволять суддям ефективно працювати, необхідно, зокрема:
- а. укомплектувати штати достатньою кількістю суддів та забезпечити їм перед призначенням та протягом їхньої кар'єри необхідну професійну підготовку, прикладом якої може бути стажування у судах та, за можливості, в інших органах та інстанціях влади.
- Судді не повинні оплачувати таку професійну підготовку; ця підготовка має бути спрямована на вивчення нового законодавства та судової практики. У разі необхідності така підготовка повинна включати навчальні візити до органів влади та судів в європейських та інших зарубіжних країнах;
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № (94) 12 «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА РОЛЬ СУДДІВ», ЯКІ УХВАЛЕНІ КОМІТЕТОМ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ НА 518 ЗАСІДАННІ ЗАСТУПНИКІВ МІНІСТРІВ

## Матеріал 47

- b. забезпечити те, щоб статус і винагорода суддів відповідали гідності їхньої професії та відповідальності, яку вони беруть на себе;
- d. надати в розпорядження суддів допоміжний персонал та відповідне обладнання, зокрема, засоби для діловодства та зв'язку, з тим, щоб вони могли діяти ефективно та без невинуватених затримок;
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № (94) 12 «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА РОЛЬ СУДДІВ», ЯКІ УХВАЛЕНІ КОМІТЕТОМ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ НА 518 ЗАСІДАННІ ЗАСТУПНИКІВ МІНІСТРІВ

## Матеріал 48

- e. ужити відповідних заходів з тим, щоб доручити виконувати несудові завдання іншим особам, відповідно до Рекомендації № R (86) 12 щодо заходів, які спрямовані зменшити перевантаження у роботі судів.
- 2. Для гарантії безпеки суддів мають бути вжиті всі належні заходи, зокрема, в приміщенні суду має бути присутня охорона, або правоохоронні органи мають охороняти суддів, яким можуть серйозно погрожувати або вже погрожують.
- РЕКОМЕНДАЦІЇ № (94) 12 «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ДІЄВІСТЬ ТА РОЛЬ СУДДІВ», ЯКІ УХВАЛЕНІ КОМІТЕТОМ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ НА 518 ЗАСІДАННІ ЗАСТУПНИКІВ МІНІСТРІВ

## Висновки

- ВИСНОВОК № 2 (2001) КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ ДО УВАГИ КОМІТЕТУ МІНІСТРІВ РАДИ ЄВРОПИ «ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ СУДАМИ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ ТА СТАТТІ 6 ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ»

## Висновки

- Згідно рекомендацій, викладених у ВИСНОВКУ КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ № 13 (2010) «ЩОДО РОЛІ СУДДІВ У ВИКОНАННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ» КРЄС вважає, що в державі, яка керується верховенством права, державні органи, насамперед, зобов'язані поважати судові рішення і якнайшвидше реалізувати їх "ex-officio" (офіційно, без сумніву та затримок).
- Лише можливість думку, що державний орган може відмовитися від виконання рішення суду, підриває концепцію примата права. Виконання рішення повинно бути справедливим, швидким, ефективним і пропорційним. Тому для цього мають бути забезпечені необхідні кошти. Чіткі правові норми повинні визначати доступні ресурси, відповідальні органи та відповідну процедуру їх розподілу.
- ВИСНОВОК КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СУДДІВ № 13 (2010) «ЩОДО РОЛІ СУДДІВ У ВИКОНАННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

## Матеріал 51

- Частина перша статті 2
- завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 52

- Частина друга статті 2
- у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони, зокрема, розсудливо.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 53

- Стаття 5
- 1. Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси, і просити про їх захист шляхом:
- 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;
- 2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень;
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 54

- Стаття 5
- 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;

- 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії;
- 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;
- 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4 цієї частини та стягнення з відповідача - суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 55

- Стаття 5
- 2. Захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися судом також в інший спосіб, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 56

- Стаття 9
- 1. Розгляд і вирішення справ в адміністративних судах здійснюються на засадах змагальності сторін та свободи в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.
- 2. Суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до цього Кодексу, в межах позовних вимог.
- Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 57

- Стаття 9
- 3. Кожна особа, яка звернулася за судовим захистом, розпоряджається своїми вимогами на свій розсуд, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Таким правом користуються й особи, в інтересах яких подано позовну заяву, за винятком тих, які не мають адміністративної процесуальної дієздатності.
- 4. Суд вживає визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 58

- Стаття 160
- у позовній заяві позивач викладає свої вимоги щодо предмета спору та їх обґрунтування;
- у позовній заяві повинно бути обґрунтовано порушення оскаржуваним рішенням прав, свобод або інтересів позивача.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 59

- Частина четверта статті 242
- Судове рішення має відповідати завданню адміністративного судочинства, а саме бути справедливим та неупередженим, своєчасно вирішувати спір у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 60

- Пункти 2, 4 та 10 частини другої статті 245
- у разі задоволення адміністративного позову суд може визнати протиправним та скасувати індивідуальний акт чи окремі його положення; визнати бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язати вчинити певні дії; визначити інший спосіб захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист таких прав, свобод та інтересів.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 61

- Частина четверта статті 245
- у випадку, визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії, суд може зобов'язати відповідача - суб'єкта владних повноважень прийняти рішення на користь позивача, якщо для його прийняття виконано всі умови, визначені законом, і прийняття такого рішення не передбачає права суб'єкта владних повноважень діяти на власний розсуд.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 62

- У випадку, якщо прийняття рішення на користь позивача передбачає право суб'єкта владних повноважень діяти на власний розсуд, суд зобов'язує суб'єкта владних повноважень вирішити питання, щодо якого звернувся позивач, з урахуванням його правової оцінки, наданої судом у рішенні.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 63

- Частина десята статті 264
- Якщо у процесі розгляду справи щодо нормативно-правового акта суд виявить, що інші нормативно-правові акти, прийняті відповідачем, чи їх окремі положення, крім тих, щодо яких відкрито провадження в адміністративній справі, безпосередньо впливають на прийняття рішення у справі і без визнання таких нормативно-правових актів протиправними неможливий ефективний захист прав позивача, суд визнає такі акти чи їх окремі положення протиправними в порядку, визначеному цією статтею.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 64

- Стаття 195
- Суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційної скарги.

- Суд апеляційної інстанції може вийти за межі доводів апеляційної скарги в разі встановлення під час апеляційного провадження порушень, допущених судом першої інстанції, які призвели до неправильного вирішення справи.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 65

- Стаття 341
- Суд касаційної інстанції переглядає судові рішення в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, та на підставі встановлених фактичних обставин справи перевіряє правильність застосування судом першої чи апеляційної інстанції норм матеріального і процесуального права.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 66

- Суд касаційної інстанції не має права встановлювати або вважати доведеними обставини, що не були встановлені у рішенні або постанові суду чи відхилені ним, вирішувати питання про достовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими, збирати чи приймати до розгляду нові докази або додатково перевіряти докази.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Висновки

- Суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено порушення норм процесуального права, передбачені пунктами 1, 4-7 частини третьої статті 353, абзацом другим частини першої статті 354 цього Кодексу, а також у разі необхідності врахування висновку щодо застосування норм права, викладеного у постанові Верховного Суду після подання касаційної скарги.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Матеріал 68

- У суді касаційної інстанції не приймаються і не розглядаються вимоги, що не були предметом розгляду в суді першої інстанції. Зміна предмета та підстав позову у суді касаційної інстанції не допускається.
- Кодекс адміністративного судочинства України

## Файли матеріалу

[Оригінальний файл автора](#)